

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio sexta. Vtrum fides sit habitus virtuosus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

Magistri Durandi de Sancto Porciano

Quantum ad secundum sciendum est, qd hi habitus qui dicuntur theologici sunt tres scilicet Fides, Spes & Charitas, quorum sufficientia potest haberi hoc modo, Actus quibus ordinatur ad beatitudinē supernaturalē, se habent ad ipsum, vt meritū ad prēmium, vt statim dicitur in primā Corin. 13. Ergo ad beatitudinem consequendam indigemus charitate. Item nullus ordinat actus suos ad finem aliquem, nisi ipsum finē cognoscat, sed beatitudo supernaturalis nō potest cognosci ratione naturali quantum ad primam eius acceptionem, ergo ad hoc qd actus nostri in ipsam ordinentur, oportet cognoscamus ipsam ex alterius dicto vel auctoritate, cui credimus, & hoc facit fides, per quā credimus deo reuelanti beatitudinē, quā præparauit fidelibus: propter quod fides est nobis necessaria. Itē nullus consequitur finem, nisi tendat in illum tanq̄ possibile haberi, sed finis supernaturalis nō potest haberi nisi ex alterius dono seu adiutorio, propter quod requiritur spes, per quā innitimur diuine liberalitati promittēti nobis beatitudinē, sicut per fidem innitimur diuine veritati reuelanti eam nobis. Sic ergo ad consecutionē beatitudinis supernaturalis requiritur fides, spes, & charitas: sicut autem hæc tria requiruntur, ita & sufficiunt, propter quod ponuntur tres habitus theologici, & nō plures, nec pauciores: sic patet secundum.

EX His breuiter tertium patet, scilicet qd habitus theologici distinguuntur ab habitibus moralibus & intellectualibus naturaliter acquisitis, quia illi habitus formaliter differunt, qui habent obiecta diuersa, & formaliter differentia, sed sic est de habitibus theologiciis, respectu aliorū habituum, ergo &c. Maior patet. Minor declaratur, quia obiecta aliorum habituum aut sunt aliquid causatum, aut si aliquis habitus habeat deum pro obiecto, vt sapientia quæ est agnitio altissimæ causæ, tamē hoc habet sub aliqua ratione in deo naturaliter cōsiderata: obiectū autē habituum Theologicorū est increatum, scilicet ipse Deus secundū rationē, facultatē intellectus, & voluntatis excedentē, est enim obiectū fidei sub ratione veritatis supra posse naturale nostri intellectus eleuate, speciei verō sub ratione bonitatis sua altitudine facultatē humanā excedentis: charitatis verō sub ratione bonitatis seipsam naturaliter communicantis, quare &c.

AD Primū argumentū dicendum qd in pueris baptizatis aut sunt habitus theologici infusi, aut si non sunt non est simile de paruulis & adultis. Paruuli enim perueniunt ad beatitudinem per solum meritum Christi communicatum eis per sacramentum baptismi. Adultis autē est necessarium proprium meritum, quando tempus est operandi, quia fides sine operibus mortua est Iac. 2. Et quia habitus theologici necessarij sunt ad merendum: ideo eis indigent adulti, non autem paruuli. Prima autem responsio verior est.

AD Secundum dicendum qd habitus non solum distinguuntur ex subiectis, sed etiam ex obiectis: obiecta autem habituum Theologicorum differunt formaliter ab obiectis habituum moralium, & intellectualium. Et ideo habitus inter se differunt quantum aliqui eorum coincidunt in idem subiectum.

QUESTIO SEXTA. Vtrum fides sit habitus virtuosus.

Secundū queritur, vtrum fides sit habitus virtuosus. Et videtur quod non, quia virtutes fuerunt plenissime in Christo, sed in ipso non fuit fides, quum verus fuerit comprehensor: ergo ipsa non est virtus.

Item si esset virtus, aut esset acquisita, aut infusa, non acquisita, quia de illis tractat sufficienter Philosophi, nec inter eas numerant fidem, nec infusa, quia quod acquiritur per auditum, non est infusum, sed fides acquiritur per auditum, secundum illud Rom. 12. Fides ex auditu est, ergo non est infusa. Dato etiam quod esset habitus infusus, non esset virtuosus, vt videtur, quia sicut se habet virtus acquisita, ad habitus acquisitos, ita infusa ad infusos, sed fides acquisita non connumeratur inter habitus virtuosos, ergo nec fides infusa inter habitus virtuosos infusos.

IN contrarium est, quia omnis habitus intellectualis verum dicens est virtus, vt patet ex 6. Ethic. Sed fides est huiusmodi, quia, vt infra patebit, fidei non potest subesse falsum, ergo est virtus.

Item fides connumeratur charitati inter habitus infusos, sed charitas est virtus, ergo & fides.

RESPONSIO. Circa quæstionem istam videntur tria. Primum est, vtrum fides sit habitus virtuosus. Secundum est, vtrum sit habitus infusus. Tertium est de ordine eius ad alios habitus, scilicet, spem & charitatem.

QUANTVM ad primum sciendum est quod virtus potest sumi dupliciter, vno modo largè pro quocunq̄ habitu laudabili inclinate potētiam ad bonum actum. Alio modo magis stricte pro habitu ponente potentiam in vltimo perfectionis debitæ suo actui. Sic enim virtus est vltimū de potentia. Primo modo loquendo de virtute fides potest dici virtus. Cuius ratio est quia omnis habitus inclinat intellectum ad assentiendum vero supernaturali & necessario ad salutē est habitus inclinans ad bonum actum & per consequens est virtus largo modo. Sed fides est huiusmodi, ergo &c. Maior probatur, quia verū est bonum intellectus & si sit necessarium ad salutem addit nouam rationem boni præter illam qua actus intellectus generaliter est bonus. Minor patet, ex præcedentibus scilicet quod per fidem assentimus bono supernaturali & necessario ad salutem. Loquendo autem de virtute, secundo modo, dicendum quod fides non est virtus. Cuius ratio est quia omnis virtus proprie dicta perficiens intellectum perficit ipsum ad cōspiciendum obiectum in se vel per resolutionē ad id quod in se conspicitur. In hoc enim consistit efficacia actus intelligendi, quem potuit virtus circa potentiam intellectuum, sed fides nō perficit intellectum ad cōspiciendum obiectum in se vel per resolutionem ad illud quod in se conspicitur, ergo non est proprie & simpliciter virtus.

Loquendo autem quocunq̄ dictōri modorum de virtute fidei nō est magis, vel minus virtus charitate existente in voluntate, vel non existente, quia habitus qui non elicit perfectiorem actum nō est perfectior, sed fides non elicit perfectiorem actum charitate existente in voluntate quam nō existente. Quia actus eius qui est assentire vero supernaturali non est perfectior quantum ad aliquid quod pertinet ad cognitionem, quæ merè pertinet ad intellectum quem perficit fides, licet sit perfectior quantum ad rationem meriti quæ est perfectio extrinseca cum pertinet ad charitatem quæ perficit voluntatem, ergo fides nō est magis, vel minus virtus charitate existente in voluntate quam non existente. Nec est simile de fide, & charitate, sicut de prudentia & virtute morali, quia prudentia nō potest acquiri sine morali virtute: nec moralis virtus sine prudentia vt infra declarabitur. di. 36. qu. 1. Et quia vtraq̄ acquiritur ex actibus, ideo actus vtriusq̄ recipit perfectionem ex sibi adiuncto ita quod impossibile est actum prudentiæ esse perfectum nisi virtus moralis sit in appetitu, nec actum appetitus esse perfectum nisi prudentia sit in intellectu. Fides autē non dependet à charitate, nec quantum ad habitum cum sit prior ordine nature vt postea dicetur. nec in actu suo recipit aliquam perfectionem à charitate, & ideo potest habere æqualiter rationem virtutis, & charitate existente in voluntate & nō existente. Quamuis enim voluntas inclinet intellectum ad credendum, non tamen oportet quod ipsa sit informata charitate, & sic patet primum.

QUANTVM ad secundum tenendum est quod fides est habitus infusus. Quod patet primo per auctoritates scripturæ, dicitur enim Eph. 2. gratia saluati estis per fidem & non ex nobis, Dei enim donum est, & Heb. 11. qd sine fide impossibile est placere Deo. Placent autem Deo pueri baptizati in quibus nullus est habitus acquisitus, et go fides est in eis habitus infusus. Item charitas est habitus infusus ad Rom. 5. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum. Fides autem connumeratur ei, ergo ipsa est habitus infusus. Secundo patet idem per rationem probabilem, quia quæ immediatè ordinant nos ad finē supernaturalem sunt in nobis immediatè ab agente supernaturali, quia finis & agens sibi correspondent, sed fides cum spe & charitate ordinant nos immediatè

Handwritten notes in the left margin: "Dura de" and "Dura de".

Tho. ar. 1.

Tho. ar. 2.

Handwritten notes in the right margin: "Hanc ratio nem distulit qui Tho. de ver. q. 14. art. 7."

Tho. ar. 4.

ad finem supernaturalem vt dictum iur prius, ergo sunt in nobis immediatè à Deo. Et sic per infusionè. Infunditur autè fides nò quin sine ea infusa possumus credere verum supernaturale, sed quia nò ita promptè & facilliter vt determinatū fuit. 2. lib. dist. 28. q. 2. & sic patet secundū.

9. Quātum ad tertium scilicet de ordine fidei ad spem & charitatem sciendum est q̄ duplex est ordo, scilicet nature & temporis, loquendo de ordine temporis fides non præcedit spem, aut charitatem, sed simul tempore infunduntur. Cuius ratio est, quia hæc infunduntur nobis à Deo vt ordinet nos ad beatitudinem, sed vnum non sufficit sine aliis vt prius patuit, ergo Deus qui non deficit in necessariis non infundit vnum sine aliis, sed omnia simul supposita dispositione recipientis. Loquendo autem de ordine nature fides præcedit spem & charitatem. Quod patet primo ex actibus. Quia qualis est ordo in actibus talis est in habitibus, sed sperare & amare qui sunt actus spei & charitatis supponit credere quod est actus fidei. Affectio enim boni supponit eius cognitionem, ergo spes & charitas supponunt fidem. Secundo patet idem per illud quod dicitur Heb. ii. fides est substantia speranda: ubi rerum & exponitur substantia. i. fundamentum. Et in eodem cap. dicitur q̄ accedētem ad Deum oportet quod credere ponitur primum principium salutis.

10. Ad primum argumentum dicendum quod virtutes quæ non important in actu suo imperfectionem fuerunt plenissime in Christo: fides autem prout pertinet ad statum merendi pro quo solum est necessaria, importat imperfectionem in actu suo, quia est de nò visis, propter quod non fuit in Christo, qui ab instanti suæ cōceptionis vidit Deum per essentiam.

11. Ad secundum dicendum q̄ fides est virtus infusa, secundum generalem & largā rationē virtutis, nò autē strictè & propriè, sicut philosophi loquuntur de virtutibus. Quod autem dicitur q̄ fides est ex auditu, verū est, quantum ad propositionē credibilium, sed nò quantum ad habitū. Supposito enim habitu ad hoc q̄ exeat in actum, necesse est quod credibilia proponantur.

12. Ad rationes alterius partis dicendum. Ad primam q̄ non omnis habitus verū dicens est virtus strictè & propriè, nisi illud verum perfectè cognoscatur per euentiā in se, vel per resolutionē ad illa quæ ex se sunt nota, quod non est ex fide.

13. Ad secundum dicendum q̄ non est simile de fide & charitate, quia amor potest esse perfectus, vbi cognitio est imperfecta. Intentio enim amoris non respondet intentioni boni cogniti, qualitercūq̄ sit illud bonum cognitū. Si enim cognoscamus per certitudinē aliquid minus bonum, & per coniecturam probabilem aliquid magis bonum: magis diligimus bonum cognitū per probabilem coniecturam, q̄ cognitum per certitudinem, quia æstimamus illud magis bonum, quamvis æstimatio certa perfectior sit quam coniectura probabilis. Et quia per fidem habemus obscuram cognitionē de obiecto perfectissimo & optimo: ideo non obstant imperfectione actus fidei, actus charitatis potest esse perfectus, & habitus à quo elicitur virtuosus, quamvis fides à qua elicitur actus imperfectus non sit virtus propriè.

QUESTIO SEPTIMA.

Vtrum actus fidei sit certior quam actus scientiæ, an econuerso.

Tho. 2. 2. q. 4. ar. 8.

Tertio queritur, vtrum actus fidei sit certior, q̄ actus scientiæ, an econuerso. Et videtur quod actus fidei sit certior, quia sicut se habet habitus ad habitū, sic actus ad actum, sed habitus fidei est certior scientiæ, secundum illud Aug. 13. de Trin. cap. 1. Nihil est homini certius sua fide, ergo actus fidei est certior actu scientiæ.

2. Item quanto mediū causans cognitionē est certius, tanto cognitio est certior: sed diuina autoritas, quæ est medium per quod credimus, est certior quacūq̄ ratio humana, per quā aliquid scimus, ergo cognitio fidei est certior quam cognitio scientiæ.

3. IN CONTRARIUM arguitur, quia visus est certior q̄ auditus, sed fides est ex auditu (vt videt Ro. 10) scientia autem est intellectualis visio: principia etiā qua-

rundam scientiarum resolui possunt vsq̄ ad aliqua corporaliter visa, vt in mathematicis: ergo videtur q̄ tales sciētiæ certiores sūt fide.

4. Itē Hugo de Sacra. lib. 1. dicit q̄ fides est voluntaria certitudo supra opinionē, & infra scientiā cōstitutur, ergo certitudo fidei est inferior certitudine scientiæ.

5. RESPONSI O. Videnda sunt duo circa istā questionē. Primum est, cum ponantur plures actus fidei, saltē secundū nomen. I. credere Deū, credere Deo, & credere in Deū. Quis istorū sit magis proprius actus fidei. Secundū est de comparatione actus fidei ad actum scientiæ.

6. Quantum ad primū sciendum est q̄ credere Deum, & credere Deo sunt præcise actus fidei, & vnus actus non plures. Credere autem in Deum non est præcise actus fidei, sed fidei & charitatis simul, & sunt etiā plures, & non vnus actus tantum. Ad cuius euentiā sciendum est quod Deus, siue suprema veritas se habet ad actum credendi tripliciter. Vno modo vt obiectū quod creditur siue aliquid circa ipsum, sicut credimus Deum esse trinum & vnū, esse incarnatum, vel aliquid huiusmodi. Alio modo vt ratio credendi, quicquid enim credimus, credimus inuitentes veritati diuine quæ talia reuelauit. Tertio modo se habet vt finis, secundum illud Ioan. 20. Hæc autē scripta sunt vt credatis, & vt credentes vitā habeatis. Credere ergo Deū dicit comparationem actus credendi ad Deum, vt ad obiectum creditum. Credere autem Deo dicit comparationem actus credendi ad Deum, sicut ad rationem, siue causam mouentem ad credendum, seu medium credendi. Et quia idem actus est quo tenditur in obiectū, vt obiectum, & quo tenditur in obiectum per medium: ideo vnus & idem actus est credere Deo, & credere Deū. Credere autem in Deum dicitur habitudinē actus credendi ad Deum, tanq̄ ad finem, quem fides ostendit, & ad quē charitas inclinatur. vnde credere in Deū idē est quod credere amare, & credendo & amando in eum ire, seu tendere. Et hi sunt duo actus duorū habituum, fidei scilicet & charitatis, vt de se patet.

7. Quantum ad secundū, scilicet vter actus sit certior, scilicet fidei, an scientiæ, dicitur multipliciter. Vno modo q̄ duplex est certitudo, quæ dā euentiæ, & sic scire certius est quam credere. Quia quod scitur euidens est, non credere certius est q̄ scire. Quia scilicet credēs firmius adhæret creditis, q̄ sciens scitis. Sed istud nō videtur propter duo. Primum est, quia firmitas adhæssionis improprie dicitur certitudo. Certitudo enim non stat cum falsitate. firmitas autem adhæssionis quandoq̄ est in falsis, vt patet in hæreticis, & in aliis qui pertinaciter adhærent suis opinionibus falsis: ergo firmitas adhæssionis non habet proprie rationem certitudinis. Secundum est, quia firmitas adhæssionis adhuc videtur esse maior in actu scientiæ, q̄ in actu fidei: illi enim firmius adhæremus à quo difficilius recedimus, sed homo difficilius recedit à sciētia si verè sit sciens, & sciat se scientem esse, quam à fide. Ab illa enim videmus frequenter recedere hominem: ergo firmitas adhæssionis videtur esse maior in actu scientiæ quam in actu fidei.

8. Alio modo dicitur quod aliquid potest esse certius dupliciter. Vno modo secundū se. Alio modo quoad nos. Primo modo credere est certius quam scire, quia credita, puta Deum esse trinum & vnū, & similia sunt certiora secundum se, quam scita à nobis. Secundo modo est econuerso, quia scire certius est quoad nos quam credere. Sed nec istud videtur valere, quia licet ista distinctio possit ali quo modo habere locum in creditis & scitis, sicut dicit Philof. 2. Metaph. de substantiis separatis, quia notiores sunt secundum se substantiis sensibilibus, quamvis non nobis, sed potius minus notæ. Tamen in habitibus & actibus non potest habere locum ista distinctio. Cuius ratio est, quia habitus est dispositio habentis, & actus est eius perfectio in comparatione ad obiectum: & ideo nō est certior actus vel habitus, nisi per quem obiectum fit nobis certius, quamvis possit dici nobilius ex sola nobilitate obiecti. Et hoc patet ex textu Philosophi in principio libri de Anima, vbi distinguit nobilitatem scientiæ in nobilitatem quæ est secundum certitudinem, & in illam quæ est ex nobilitate obiecti, quod non esset si certitudo

* aliis pro quanto

tudo

Tho. 1. 2. q. 62. ar. 4.